

Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034

Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034 ble vedtatt i kommunestyret 25. april 2024, i sak 31/24.

Innholdsfortegnelse

1 Samfunnsdelen som politisk styringsverktøy

2 Gjeldende samfunnsdel

3 Planprosess og medvirkning

4 Viktige utviklingstrekk i Evje og Hornnes kommune

5 Nasjonale og regionale føringer for planarbeidet

1 Samfunnsdelen som politisk styringsverktøy

Kommunens rolle som samfunnsutvikler er forankret i **Kommuneloven** og **Plan- og bygningsloven** (pbl.). Plan- og bygningsloven legger til grunn at kommuneplanens samfunnsdel skal være kommunens overordnede styringsverktøy. Den nye kommuneloven bestemmer at økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer følges opp.

I samfunnsdelen skal Kommunestyret ta stilling til hvordan Evje og Hornnes skal utvikles videre. Samfunnsdelen skal vise langsiktige satsingsområder i et 12-års perspektiv og prioriterte satsingsområder i valgperioden. De lange linjene for kommunens utvikling synliggjøres gjennom kommunens visjon, hovedmål og en arealstrategi. Hovedformålet med en rullering av samfunnsdelen, er at den skal bli et godt styringsverktøy for det nye kommunestyret og administrasjonen.

Dette dokumentet utgjør forslag til planprogram for kommuneplanens samfunnsdel etter §§ 11-13 og 4-1 i plan- og bygningsloven.

Hva er et planprogram?

Planprogram er et verktøy som skal sikre en god og ryddig planprosess for alle berørte parter. Planprogrammet skal gi forutsigbarhet i planarbeidet, både for utredninger, medvirkning og framdrift. For kommuneplanen skal det utarbeides planprogram etter reglene i pbl. §4-1.

Retning for ny samfunnsdel

Hensikten med planarbeidet er å lage en ny samfunnsdel som skal fungere som et godt styringsdokument for en bærekraftig og framtidsrettet utvikling av Evje og Hornnes, både som samfunn og virksomhet. Det er satt noen retningsgivere for prosessen og arbeidet med ny samfunnsdel:

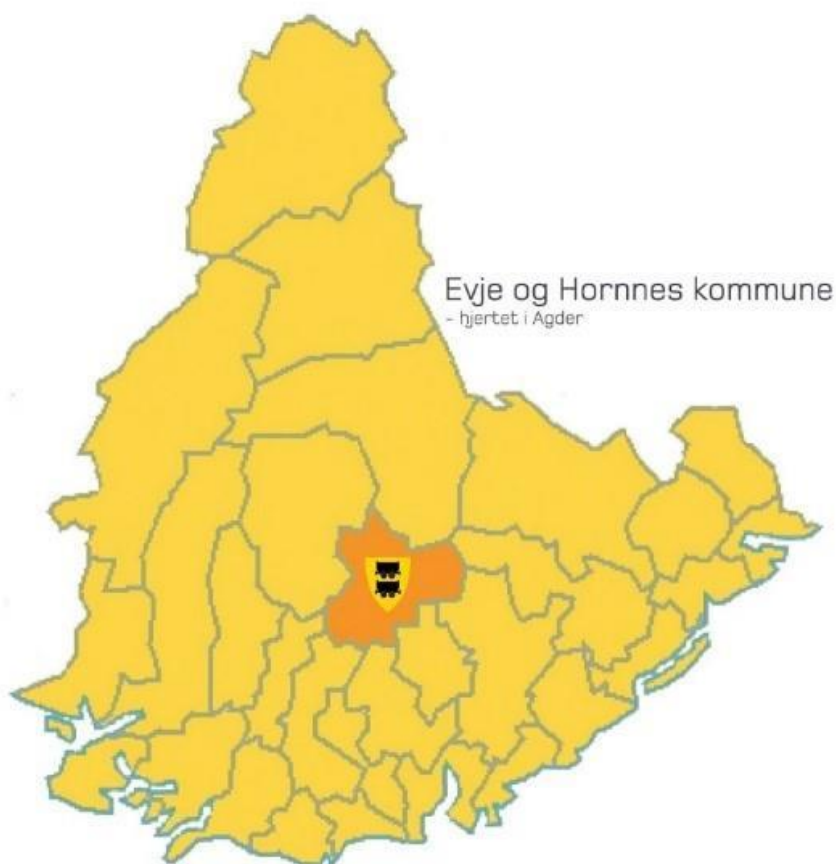
- Samfunnsdelen har en tydelig kobling og sammenheng med kommunens handlings- og økonomiplan
- Planbehov (planstrategi) rulleres/gjennomgås årlig og samtidig som prioriteringer gjøres i økonomi- og handlingsplan
- Samfunnsdelen forankres blant politikere og i virksomheten Evje og Hornnes kommune, i tillegg til lokalsamfunn og frivillige lag og organisasjoner
- Samfunnsdelen følger opp kommunens utfordringsbilde
- Samfunnsdelen følger opp FNs bærekraftsmål
- Samfunnsdelen er kortfattet og tydelig med konkrete mål som gir retning for kommunens satsingsområder
- Samfunnsdelen består av to hoveddeler: (1) Visjon og hovedmål (lange linjer) for Evje og Hornnes samfunnet og (2) prioriterte satsingsområder for valgperioden (politiske prioriteringer)
- Samfunnsdelen inneholder en arealstrategi som skal løfte de strategiske avklaringene om framtidig arealutvikling og utbyggingsmønster i kommunen

2 Gjeldende samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er kommunens overordnede styringsdokument som gir retningen for utviklingen i Evje og Hornnes. Ved å samles om en felles forståelse av hva vi ønsker å oppnå, kan vi jobbe i fellesskap for å nå målene.

Gjeldende kommuneplan for Evje og Hornnes består av en samfunnsdel (2018-2029) og en arealdel (2020-2030).

Visjonen er: “Hjertet i Agder”

**Samfunnsdelen har og en overordnet målsetting:
“Videreutvikle Evje og Hornnes til et pulserende
regionsenter i Agder.”**

Det er fire satsingsområder i gjeldende kommuneplan

- Levekår
- Kultur, fritid og frivillighet
- Næringsutvikling
- Regionsenter Evje

I tillegg har planen definert flere temaområder innenfor de forskjellige satsingsområdene og innenfor temaområdene er det igjen definert målsettinger, strategier og føringer. Totalt er det 18 temaområder, 18 målsettinger, 59 strategier og 107 føringer i gjeldende samfunnsdel.

3 Planprosess og medvirkning

I samfunnsdelen vil kommunestyret ta stilling til om de lange linjene for Evje og Hornnes samfunnet i gjeldende kommuneplan skal videreføres eller endres, og prioritere satsingsområder for valgperioden.

Vi ønsker å få til en bedre kobling for rullering av samfunnsdelen opp mot valgperioden. Man ser da for seg en rullering av samfunnsdelen hvert fjerde år og alltid innen første året i valgperioden.

Illustrasjon nedenfor er utarbeidet av Asplan Viak:

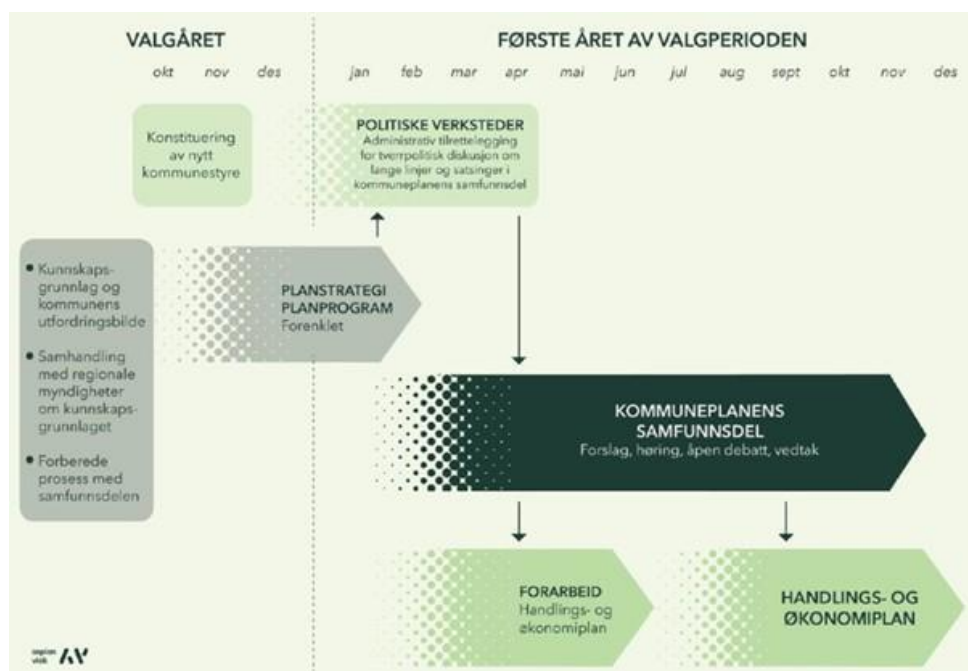

Foto: Asplan Viak

Målet med denne måten å gjøre det på

1. Bidra til å styrke samfunnsdelen som politisk styringsverktøy med reell kobling til valgperiodene og handlings- og økonomiplanen
2. Utvikle tidlig samhandling om samfunnsdelen
3. Utnytte mulighetsrommet for forenkling av kommunal planstrategi og planprogram for samfunnsdelen og gjøre det enkelt å forstå for folkevalgte

De prioriterte satsingsområdene i samfunnsdelen vil bli fulgt opp i det årlige arbeidet med økonomiplanen. Det vil og framgå av økonomiplanen hvordan de skal følges opp, jamfør kommunelovens § 14-4.

Økonomiplanen for Evje og Hornnes vil med dette utgjør kommuneplanens handlingsdel etter § 11-1 i plan- og bygningsloven.

Samfunnsdelen er overordnet. Mer konkrete mål, strategier og tiltak utvikles i planer som er underordnet samfunnsdelen. Disse kan omhandle samfunnstema som: beredskap, bolig, samferdsel og mobilitet, klima og energi, helse og omsorg, oppvekst og utdanning, kultur og næring med mer. Mange vil etterlyse tiltak i samfunnsdelen, men det er viktig å være klar over at samfunnsdelen ikke skal utvikle tiltak. Den skal gi retning og fastsette satsingsområder som skal gis særlig prioritet i valgperioden. Tiltak utvikles gjennom handlingsdelen, som rulleres årlig gjennom økonomi- og handlingsplan.

Tre faser

Planprosessen for samfunnsdelen er delt i tre faser med hovedfokus på politisk forankring:

1. En innledende fase der det legges opp til drøfting politisk om viktige utviklingstrekk og utfordringer som grunnlag for ny samfunnsdel.
2. En utviklingsfase der kommunestyret diskuterer seg fram til forslag til ny samfunnsdel som kan legges ut til høring. Dette arbeidet er en viktig del av den rollen kommunestyret er tildelt som planmyndighet etter plan- og bygningsloven.
3. Høring og offentlig ettersyn av forslag til ny samfunnsdel. Etter høringsfasen vil merknader fra høringen bli behandlet og planforslaget vil bli lagt fram for endelig behandling i kommunestyret høsten 2024.

I fase 1 og fase 2 kan det legges opp til åpne møter slik at lag og foreninger, næringsinteresser og andre interesserte kan delta.

Fremdrift i planarbeidet	Tidsperspektiv	Fase
Varsel om oppstart av planarbeid og forslag til planprogram ut til høring og offentlig ettersyn	Februar–mars 2024	Fase 1
Planprogram for kommuneplanens samfunnsdel 2024-2034 fastsettes og forenklet planstrategi vedtas.	Mars 2024	Fase 1
Planoppstart	Mars 2024	Fase 2
Utarbeidelse av planutkast, medvirkning – drøfting, dialog og politiske verksteder	Januar–mai 2024	Fase 2
Kommunestyret legger kommuneplanens samfunnsdel ut til høring og offentlig ettersyn	Mai–august 2024	Fase 3
Arbeid med administrativ bearbeiding og medvirkningsprosesser i råd og utvalg	Juni–oktober 2024	Fase 3
Vedtak av kommuneplanens samfunnsdel	November 2024	Fase 3

4 Viktige utviklingstrekk i Evje og Hornnes kommune

Kommunens økonomi og evne til å løse oppgaver i samspill med lokalsamfunnet, nabokommuner og myndigheter er en viktig del av en bærekraftig utvikling for Evje og Hornnes. Som grunnlag for en politisk og offentlig debatt om kommunens satsingsområder i samfunnsdelen, er det laget en kortfattet sammenstilling og situasjonsbeskrivelse av viktige utviklingstrekk for kommunen. Dette er hentet fra kommunens folkehelseoversikt som oppdateres årlig.

Seks ulike tema

De lokale utviklingstrekkene er sammenstilt i følgende tema:

- Befolkningssammensetning
- Oppvekst og levekårsforhold
- Miljørettet helsevern
- Skader og ulykker
- Helsetilstand
- Klima og miljø

Evje og Hornnes kommune ligger sentralt i Indre Agder og er et region- og handelssenter for regionen. Næringslivet er preget av handels- og servicevirksomhet, jord- og skogbruk og noe industrivirksomhet.

Kommunen har relativt god infrastruktur, og er tilrettelagt for næringslivsetablering.

I de senere år har reiseliv og turisme vært et satsningsområde i kommunen. Sammen med de andre kommunene i Setesdal bærer Evje og Hornnes stolt merket for bærekraftig reisemål. Dette viser høy bevissthet på miljø og bærekraft.

Befolkningssammensetning

Folketallet er pr. 3. kvartal 2023, 3 969 innbyggere. Kommunen har hatt en befolkningsøkning de siste 10 årene, men beregninger frem mot 2050 viser at kurven flater ut. Det ligger an til å bli en nedgang i aldersgruppene 0-24 år og 45-64 år, holde seg stabilt i aldersgruppen 25-44 år og bli en økning for personer over 65 år. Størst ser økningen ut til å bli for eldre over 80 år.

Frivillig innsats og stort fokus på integreringsarbeid vurderes som viktig både med hensyn til arbeidsplasser og for at folk skal finne seg til rette og trives i kommunen. Det vil ha betydning å jobbe for en befolkningssammensetning med innbyggere i alle aldersgrupper, samt ha fokus på å opprettholde og skape sosiale møteplasser og arbeidsplasser. God tilgang på boliger (eie/leie) vil være en forutsetning for å rekruttere nye innbyggere.

Evje og Hornnes kommune har i 2023 vært blant de kommunene i Norge med høyest folkevekst, og høyest i Agder. Dette skyldes at en del av beboerne på akuttmottaket teller med i våre tall. Det er derfor sannsynlig at når dette en gang legges ned, blir det noe nedgang i folketallet. Vi har likevel hatt en vekst sett over tid, noe som er positivt når en ser framover.

Oppvekst og levekårsforhold

Folkehelseundersøkelsen i Agder som ble gjennomført i 2019 og den årlige elevundersøkelsen viser at en stor del av kommunens innbyggere trives i nærmiljøet, føler trygghet og tilhørighet, deltar i ulike aktiviteter og opplever sosial støtte. Folkehelseprofilen viser at kommunen har flere utfordringer innen området levekår. Det går spesielt på andel barn av enslige forsørgere, samt andel barn som bor i familier med vedvarende lavinntekt. Tall fra SSB og Agder fylkeskommune viser at Evje og Hornnes ligger vesentlig lavere enn fylkessnittet for gjennomføring videregående opplæring. Dette gjelder for både yrkesfag og studieforbereidende.

Gode tjenester, samt samordning og samarbeid mellom tjenestene enkelte tjenesteytere i kommunen må være med fokus på å fremme tidlig innsats og gode vilkår for oppvekst og levekår. Aktivitetstilbud i ulike former og omfang vil være viktig for å gi et allsidig tilbud, slik at en treffer alle deler av befolkningen og motvirker at noen faller utenfor aktiviteter av økonomiske årsaker. Innsatsen som det frivillige bidrar med er viktig for et aktivt og inkluderende lokalsamfunn. Arbeidslivsrettede tiltak og fortsatt god oppfølging og tilrettelegging for sykmeldte og de som står i fare for å bli det, må fortsatt ha fokus i arbeidet med å motvirke sosiale helseforskjeller.

Miljørettet helsevern

Resultatene fra Folkehelseundersøkelsen i Agder (2019) viser at de innbyggerne som deltok i undersøkelsen, opplever å ha god tilgang både til natur og friluftsområder og til ulike sosiale møteplasser. Flertallet av dem som svarte er også tilfreds med tilgang på gang- og sykkelstier og tilbudet om offentlig transport.

Kommunen kan vise til et mangfold av sosiale møteplasser for innbyggerne både i privat, offentlig og frivillig regi. Tilbudene er lokalisert i hele kommunen. Det vil være ønskelig å legge til rette for flere uformelle møteplasser i sentrum, for også å favne dem som ikke oppsøker organiserte aktiviteter. Transportordninger innad i kommunen vil ha betydning for om tilbudene blir brukt. Kommunen har mange merkede turstier og det vil være viktig med vedlikehold av disse. Fokus på sentrumsnære og tilgjengelige turløyper er viktig for folkehelsen.

Skader og ulykker

Ulykkesskader er et helseproblem. Det er i kommunen allerede stort fokus på forebygging i form av opplæring i trafiksikkerhet for barn og unge, svømmeopplæring i grunnskolen og informasjonsarbeid via brannvesen, politi og helsesøster. Hoftebrudd blant eldre er ressurskrevende for kommunen og ikke minst belastende for den det gjelder. Stortingsmeldingen «Bu heime heile livet» understreker hvor viktig det er å ha aktive eldre som spiser sunt og opprettholder god nok fysikk til å klare hverdagens gjøremål og forhindre fallulykker. God planlegging blir løftet frem som svært viktig for å kunne legge til rette for aldersvennlige lokalsamfunn med gode møteplasser. Samtidig må vi legge til rette for god utnytting av kommunens tjenester og ressurser. Det vil være viktig med fokus på forebyggende tiltak som helsefremmende hjemmebesøk, aktiviteter for eldre, fallforebyggende trening og lett tilgang på strøsand for å redusere faren for brudd og ulykker. Flyktninger vil ha økt behov for opplæring i trafiksikkerhet, samt i svømming for å hindre drukningsulykker.

Helsetilstand

Helsetilstanden i Evje og Hornnes må betegnes som god. Funnene viser at vi i all hovedsak følger trendene for landet og fylket. Helse- og omsorgstjenestene har god og variert kompetanse og det foregår mye tverrfaglig samarbeid. Generelt drives det mye forebyggende og helsefremmende arbeid innenfor og på tvers av de ulike sektorene. Det vil være viktig å videreføre det gode samarbeidet for å bidra til koordinerte tjenester og trygghet i befolkningen. Det er fokus på forebygging gjennom tidlig innsats og trivsel hos barn og unge for å skape et godt grunnlag i det helsefremmende arbeidet. På nasjonalt nivå har psykiske plager og mestringslidelser vært økende de siste årene. Tallene for vår kommune ligger under nasjonalt nivå, og det er derfor viktig at kommunen opprettholder fokus på forebygging, livsmestring og normalisering i ulike livsfaser.

Tallene for overvekt og fedme blant ungdom (selvrapportert ved sesjon1) og for gravide ligger høyere enn både fylket og landet og har gjort det over flere år. Det vurderes derfor som viktig å følge med på denne trenden og ha fokus på tiltak som kan motvirke overvekt og fedme.

Koronapandemien påvirket innbyggerne på mange måter. Brukere av ulike tjenester fikk reduserte tilbud eller andre tilbud under pandemien. Det har vært jobbet godt for å gjenopprette tilbud, og en ekstra innsats har vært rettet mot hjemmeboende eldre for å hindre vedvarende ensomhet. Det har vært en økning i aktivitetstilbud og kompenserende oppfølging.

Areal, klima og miljø

Det er en økende erkjennelse av at vår adferd kan være ødeleggende for det biologiske mangfoldet på jordkloden. Arealbruksendringer og nedbygging av natur er den største trusselen mot både naturmangfold og jordvern, og kunnskap er en forutsetning for å kunne ivareta viktige verdier. Det er blitt viktigere å ha et gjennomtenkt forhold til hvordan vi benytter og bevarer naturarealene, og å finne rett balanse mellom vern av natur og kulturverdier, og ivaretagelse av lokalsamfunnenes behov for bolig og næringsutvikling. Det skal utarbeides en arealstrategi som skal vise koblingen mellom arealbruk og ønsket samfunnsutvikling. En arealstrategi inneholder langsiktige og overordnede prinsipper for arealbruk og sier mer om hva som skal gjøres enn om hvordan noe skal gjøres. Aktuelle temaer vil være: utbyggingsrekkefølge boliger og fritidsboliger, utvikling av næringsarealer, infrastruktur og kollektiv, kraftproduksjon, jordvern og stedsutvikling. Listen er ikke uttømmende.

Kommunen er forpliktet til å kutte klimagassutslipp gjennom Statlige retningslinjer for klima og energiplanlegging. Klimaendringer er en global utfordring, og vi må være forberedt på å håndtere hendelser i forbindelse med ekstremvær og gjennomføre utslippsreduksjoner. Klimagassutslippene har gått svakt nedover siden 2009, men en vesentlig raskere reduksjon er påkrevd for å nå de nasjonale målsettingene. I vår kommune kommer de største utslippene fra vegtrafikk og jordbruk. Det utarbeides en kommunedelplan for klima og energi som skal vedtas våren 2024.

5 Nasjonale og regionale føringer for planarbeidet

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027

Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme en bærekraftig utvikling i hele landet. Fylkeskommunene og kommunene skal følge opp de nasjonale forventningene i planstrategier og planer. I de nasjonale forventningene for 2023-2027 legger regjeringen vekt på 2030-agendaen, hvor Norge har sluttet seg til 17 mål for å fremme en sosial, miljømessig og økonomisk bærekraftig utvikling. De fem overordnede perspektivene i 2030-agendaen er utgangspunkt for de nasjonale forventningene; sosial, økonomisk og miljømessig bærekraft, samfunnssikkerhet og beredskap og samarbeid for å nå målene, gjennom følgende hovedtema:

1. Samordning og samarbeid i planleggingen
2. Trygge og inkluderende lokalsamfunn
3. Velferd og bærekraftig verdiskaping
4. Klima, natur og miljø for framtida
5. Samfunnssikkerhet og beredskap

FNs 17 bærekraftsmål og 2030-agendaen

I 2015 ble 2030-agendaen med de 17 bærekraftsmålene vedtatt i alle FNs medlemsland. Bærekraftsmålene utgjør det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største nasjonale og globale utfordringer. Norge spiller en aktiv rolle i oppfølgingen av målene internasjonalt. I arbeidet med den nye samfunnsdelen skal det avklares hvilke av bærekraftsmålene Evje og Hornnes i særlig grad skal bidra med å følge opp.

Regionplan Agder 2030

Regionplan Agders hovedmål er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region i 2030- et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår. Regionplan Agder 2030 har fem tema som skal være

hovedsatsingsområder frem mot 2030:

1. Attraktive og livskraftige byer, tettsteder og distrikter
2. Verdiskaping og bærekraft
3. Utdanning og kompetanse
4. Transport og kommunikasjon
5. Kultur

En god gjennomføring av Regionplan Agder forutsetter at fylkeskommunen, kommunene, regional stat og andre aktører forankrer oppfølgingen i egne styringsdokumenter og budsjettprosesser.

Andre statlige/nasjonale føringer og retningslinjer

- Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (2018)
- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig- areal- og transportplanlegging (2014)
- Rikspolitiske retningslinjer for barn i planlegging

Andre regionale føringer

- Regional plan for mobilitet
- Folkehelsestrategi for Agder 2018-2025
- Frivillighetsstrategi for Agder 2022-2030
- Regional plan for likestilling, inkludering og mangfold på Agder 2015-2027
- Regional plan for vannforvaltning i vannregion Agder 2022-2027
- Energiplan for Agder
- Regional plan for innovasjon og bærekraftig verdiskaping Agder 2015-2030
- Kompetansestrategi Agder 2030

Statistikk er hentet fra:

Statistisk sentralbyrå (SSB): [Kommunefakta, Evje og Hornnes](#)

Evje og Hornnes kommunes planer: [Folkehelseoversikt \(PDF, 912 kB\)](#)